

Vít'azné práce – „KOVÁČOVA BYSTRICA 2022“

POÉZIA - I. kategória (5. 6. 7. ročník ZŠ):

1. miesto: **Sofia Komarova** ZUŠ, Krčulova 1209/21, Brezno

Zamotané rýmovačky

Mačka plavé, kačka radí,
všetko to čo pozná Hadí.
Mačka skáče, kačka rodí
malé mačky, malé kačky
malé krátke rýmovačky.
Ktoré hravé prekonáme,
keď sa nám to podarí.

Kamaráti

Psíček Samo s vranou Hanou
skáču cez plot
hrajú harmot
spievajú si pesničky, na tráve si ležia
hviezdy si tak prezerajú.
Ale keď už bude tma
hneď do posteli si skáču.
Dobru noc.

Veselá veľká noc

Dnes je radosť veľká
do školy na netreba.
Či je veľká, či je mala
hlavne že je Veľká noc
vajíčka namaľovane
zajačiky farebne.
Medveď Maco skáče, skáče
rybka Dory vo vode si hravo skáče, skáče.
V záhrade sa prechádzajú
ovca Latka, kurča Katka.
Všetko pekne polievajú dezinfekciou.
V obchode sa predávajú kofolôčky
i zmrzlinôčky a ich kamaráti klobasôčky.

Deň matiek

Láska veľká, láska vraví
aby ocko kúpil dary.
Láska, cukri, kvety, darí
pekne malé krásne čiary.
Ja a ocko usmievavý
čakáme ju ako pávy pred dverami.
Keď nás vidy pred dverami
slza v oku závidí.

Slnko

Slnko pekne, slnko krásne
teplo teple darujem.
Aj slnko, hoci nekonečné, veru správa raz svoje teplo do bodky.

Aby rástli pekne jahôdky.
Jahody sú zrelé, fajne.
Ako slnko vraví: „jedzte jahody!“

Čarovný les

Čaplin v lese vidí stromček,
babajaga ide v domček.
Vodnár sedí na skale,
pekne spieva Natale.
Džin vo fľaši len sa teší,
že konečné vyjde von.
A už zvoní zvonček,
je už malý konček.

Môj svet

Keby som bol kráľom
tak by v meste páchlo machom,
na stromoch by rástli a krásu dávali.
Ľudia radostný, deti šťastné.
Všetko pekné, všetko krásne,
kráľovstvo bohaté.
Ešte krajšieho net na celom svete.
Alebo sme ako v kvete,
životu sa radujeme a všetko sa nám pekne zdá,
a nič viac nám už treba.

Moja trieda

Chlapci po lavice skáču,
dievčatá si tajný vravia.
Učiteľka na nich kričí: „Prečo na tabuli kostra visí?“
Ale nikto nič.
Chlapci polámali lavicu,
dievčatá sa smejú,
učiteľka hrozne kričí: „Prečo sa tu trieda ničí?“

Pani Jar

Kvety kvitnú, tráva rastie
Všetko pekné, všetko krásne
aj zvieratá radostné.
Zima ušla z ľudských očí
už nám klope paní Jar.
Medveď Maco zobudený, potravu si hľadá.
Vo dvore si deti kričia: „Ahoj, paní Jar!“

POÉZIA - II. kategória (8. - 9. ročník ZŠ):

1. miesto: [Nikol Bálintová](#)

ZŠ, Trieda SNP 20, Banská Bystrica

Ona

Čo to je?
To, čo ma núti nad oblakmi lietat'?
To, z čoho mi srdce roní,
čo ma núti plakať?

Ten pocit, po ktorom tak bažím.

Pocit sladký, niekedy neopísateľný...
Raz ho hľadám,
potom pred ním utiecť sa snažím.

Čoho sa dotknúť ma láka?
Chcem, aby moje ruky dostali zrak.
Vidieť jej telo?
To vábi ma.

Skúsiť sladkosť jej pier,
splieť ruky naše...
Inak v duši mojej bláznivej,
nezavládne pokoj, klud a mier.

Duša mi zbohom dáva.
Teraz vo vnútri ostala len temnota.
Zľakla sa démona,
ktorý vo mne spáva.

No s dušou aj city ma opúšťajú.
Tak sa snažím... Hej, vráť sa späť!
Len smútok a bolesť ostávajú.
Tých citov tu s ňou už niet!

Cez slzy som ju oklamala.
Ona tu bola a vždy je.
Ona sa do rúcha zahaľovala.
Tá láska dvojtvárna mi svoju tvár ukázala.

Bojím sa!
Keď duša moja znova odíde.
Bojím sa!
Kedy démon smútku vo mne zas ožije...

Krvavé ruky

Moje srdce si mi z hrude vytrhol.
Tak už sa to stalo.
To srdce moje bijúce.
Tam na zemi zomieralo.
Moja duša len slzy ronila...
Ako som sa mohla zaľúbiť do takého debila?

Hovorí sa, že láska je slepá, no táto nikdy oči nemala.
Však teraz to vidím, tie pekné spomienky,
ktoré iba peknými zostali...
To pomyslenie na dotyk stále vábi.
Avšak niekde tam, v čase minulom, videla som krásu.
No teraz vidím iba prehnutú lož.

Ako som mohla len tak citmi plytvať?
Ako ma mohol niekto tak nechutne klamať?
Z môjho srdca krv plnú citov vyžmýkal.
No s prúdom krvi aj láska stiekla...

Keď som sa na tú skrvavenú zem pozrela,
hnev a klamanie...
To jediné som tam videla,

v spomienkach krása.
No teraz na zemi leží srdce moje.
Úbohé ako kus mäsa.

Utierajúc si slzy,
chytám ho do rúk.
Vkladám ho naspäť.
Už sa ho nedám žiadnemu dotknúť!
A ak sa tak aj stane,
zas sa krv s citmi na zem rozleje...

Kvety

Slová zvädnuté sú kvety.
Celá lúka v mojich ústach zaznieva.
Nocou i dňom kvitnú a vädnú
od citov kvety zafarbené...
Zase sú červené, čierne a modré.
Ja len kričím, bojím sa a plačem.

Slová zvädnuté sú kvety.
Krv červená v mojich žilách...
Spolu s čiernou dušou mojou
a modrými slzami, to im farbu dodáva.

Slová zvädnuté sú kvety.
Tak krásne môžu byť,
no pri tom vedia ublížiť.

Zas to bolí, kvitne kvet.
Bolestivý strom ušami nepočuť.
Ticho sa na lúke stratilo,
na lúke plnej kvetov.

POÉZIA - III. kategória (SŠ):

1. miesto: Dorota Záskalanová

Evanjelické gymnázium, Skuteckého 118, Banská Bystrica

NA HRANE

Svet sa odel doružova
A ja spolu s ním
Otváram myseľ
Pľúca
Oči i stehná
A s nadýchom sa oddávam
S výdychom chradnem
Vo víre más
Za zvuku pouličnej hudby
Tichých huslí a klávesov
Rozvravených vráv stoviek hlasov
Sa kolíšem vpred
Modrá fantázia prevláda
Noc pomaly nastáva
S kosákom mesiaca

Za melódie neznámej
Nežnej
Láskavej
No tá temnota spopod ľudských nôh neodchádza
Nadalej mi lepí päty o chodník
O starodávne tehly miest
Čerstvý asfalt neprekoná túto smolu
Za žiare mesiaca
Zajédam neistotu kokosom
A nikotín mi búri krv
Motám sa nesmelo
Toľko otázok
A odpoveď krúži vo vzduchu
Vysoko nado mňou
Plynulá škvrna tváří
Sinner n.10
Trhám sa odrazu
Pri prepadline v sne
Letím nad hviezdu na vrchole domu
A vtom
Prudko dopadám

ODETÁ V NAHOTE

Spomaľ
Zrýchli
Spomaľ
Len prosím, neprestávaj
Objavuj ma tam,
kde nehu pocítiť chcem
Kde túžbou horí celá zem
Kde na dotyk spaľuje moja koža
A pozeraj mi do očí
Usmievaj sa
a prosím
Neprestávaj
Už nikdy viac
Už
Nikdy
Viac
Šepot pomedzi bozky do mačacích uší dolieha
A kocúr v empatickom blahu
Pradie
Pri kraji posteľe
A tichému smiechu načúva
Smiechu, čo vybrácie mojím telom vysieľa
A neprestáva
Vravíš, že si pozadu
Dlho ťa neláskala cudzia ruka
Okrem lásky tvojej z minula
Červeň z mojej tváre neodchádza
A ja súhru tiel
pred výkonom
Si zastávam

Daj mi ešte z tvojej soli
Ako pokojné more
A nečujné vlny
Tak hýbe sa tvoje telo

Tak prúdi človek pod mojimi dlaňami
Tak prúdiš
Ty
I ja
A vyčerpaný
Piesňami večera
Divadlom a poéziou
Červenými lodičkami z papiera
Anna...
Mi hľadáš do očí
S úsmevom na perách
A rumencom na tvári
Ticho zaspávaš

TORUŇ

V každom okne starej Torune
Vidím svoj odraz
A zároveň cudzieho človeka obraz
Duše sa mi mihajú okolo tela
A ja blúdím
Nachádzam cieľ a znova som bez domova
Nevládzem
Padám od vyčerpania
No nasilu sa staviam
Padám a lapám
Vstávam a plávam
Vo vzruchu
Rozvlnených tehlách blčiacej červene
Slová mnou pretekajú bez porozumenia
Splývam až priveľmi
Avšak líšim sa zvukami
Vychádzajúcimi z mojich úst
Zavýjam s vlkom
Bežiacim naokolo
Prepletajúc sa pomedzi ťahavé nohy obrov
A tak zavýjam
Dúfam v návrat domov
Som
Vykorenená
Potrebujem pokoj
Oddávam sa vlkovi uprostred Torúňskeho námestia

NA CESTE DO PRAHY

Konečne unikám
Konečne bežím pomedzi polámané stromy
Konečne nesledujem príbeh svoj
Ale nazerám poza roh
Do iných ľudských tvárí nahliadam
Inému jazyku načúvam
Po nekonečne vydychujem
Zdroj kyslíka znova nachádzam

Obchádza ma živá hmota
S vlastnosťami človeka
Náhodného
Prechádzajúceho vagónom
Vedomia
Konečne prichádza tá úľava

Prekrytá prvým snehom
Týčiaca sa nad lesom

Znova
Dýcham
Celistvo
A zatváram oči pred chaosom
Nie som viac zaseknutá v hlbine

Útočiskom mi je prešlapovanie mladých
Na olomoucké stanici
Z nohy
Na
Nohu.

00:50

Tam bol ten moment
Moment ticha
Kedy padla noc
S myšlienkami na...
Na čo?
Na koho?
Prúdom mysle sa pohýnam vpred
Hustotou tmy očakávajúc
Nepredvídateľné

Mlčím

Tam bol ten moment
Moment ticha
Kedy vrany zaujali svoje miesto
Na parapete bytu
Na štvrtom poschodí rozsvieteného okna
V hodinu nočnú
Čerstvo nazretú
Blízko pri duši zasnenej
Poprerývanej ideálmi

A odrazu spievam
Z hlbín tela mi vychádza melódia
Nasiaknutá kyslosťou
Naivného bytia

Tam bol ten moment
Moment ticha
Kedy myseľ nachádzala útechu v predstavách
V nociach minulých
V čase nežností
Za zatiahnutým závesom
S rezonantnými modrými očami
Neustále pred tvárou.

VO VZDUCHU MEDZI ATÉNAMI A VIEDŇOU

Keď sa plavím ponorkou
Medzi oslepujúcou belotou
Vysoko nad hlavami
Pred zavretými viečkami
Nachádzam obrazy južných morí

Na jazyku živo cítim
Sladkosť tieňou vtedajších
Bublínky vyvolávajúce predstavu
Mandarinky
Mi stúpajú do hlavy
A mňa chytajú mrákoty

S napnutou plachtou
Hýbem sa vpred
Pred skutočnou pravdou
Zatváram svoj vnútorný svet
A nechávam prúdiť olivový olej

Vysoko nad riekou
Vraciam sa mysl'ou
K širokému moru
K túlavým mačkám a hypnotickému šumu
Cítiš tú soľ vo vzduchu?
Ani veru nie
Bližšie k srdcu iné cítiť vône

Prehováram moje zmysly
Nech fantáziu
Spomienku jemne zahmlenú
Príjmu za svoju
A vytvorí tak ilúziu
V ktorej hľadám svoj svet

Nech mramor znova blyští sa
Pred mojimi očami
Nech znova pijem kyslé víno
Nech znova v noci vyslovujem jeho meno
A odpoveď nech znova jemný dotyk predstavuje

Cítim hlboký pokoj
Mútiaci mi moju myseľ
Keď olivový háj
Vlní sa mi nad hlavou
Necháva slnko presakovať skrz
A opája ma nádejou
Na ďalšie ráno v cudzine.

PRÓZA - I. kategória (5. 6. 7. ročník ZŠ):

1. miesto: [Eva Töröková](#)

ZŠ, Ďumbierska 17, Banská Bystrica

Oklamaná

Kedysi dávno, v časoch, keď stromy a kvety boli vysoké ako dnešné domy, žilo dievča menom Mai. Mai mala vlasy farby zlata a jej oči planuli privetivým plamienkom. Bývala v malebnej dedinke, ktorá skutočne prosperovala – všetko vďaka Starcovej palici, jedinom magickom predmete na zemi, ktorí jej predkovia ukradli od Jaskyniarov, prešíkaných jaskynných potvôr. So starcovou palicou pracovali zaklínačky, ktoré ju používali na pričarovanie bohatšej úrody a pre dobro dediny. Zaklínačky boli vysoko rešpektované, ale niesli na chrbtoch veľkú zodpovednosť

a museli podstúpiť dlhú prípravu, než sa mohli Starcovej palice čo i len dotknúť. Mai sa za zaklínačku učila už dlho a teraz nadišiel čas, kedy začne kúzliť spolu s ostatnými zaklínačkami. Maina matka, hlavná zaklínačka, ju na tento moment pripravovala od jej prvých krôčikov a dnes usúdila, že sa Mai môže posunúť ďalej. Zavolala si ju do izby a takto jej vravela:

„Mai, je najvyšší čas na osvojenie si umenia Starcovej palice. Odovzdám ti všetky moje vedomosti, ale musíš mi sľúbiť, že ich budeš vždy využívať len pre dobro dediny,“ povedala jej ustarostene.

„Nerob si starosti, mama!“ odvetila veselo Mai, „môžeš mi dôverovať.“

„Budeš kúzliť spolu s nami, používajúc pri tom Starcovu palicu. S tou musíš narábať opatrne a nikdy ju nevyniesť za hranici dediny. Rozumieš, aká je to zodpovednosť?“

„Áno, mama,“ odpovedala vážne Mai. Uvedomovala si, že byť zaklínačkou a pracovať so Starcovou palicou je pocta.

Maina matka jej verila. Mai bola dobrosrdečná bytosť a nedovolila by si ju neposlúchnuť. „V takom prípade začnime čo najskôr.“

Aj začali. Mama Mai učila, ako sa so Starcovou palicou kreslia runy, ako ich čítať, ktoré kombinácie rún sú dobré pre rast pšenice a ktoré pre liečenie zranení, ktoré runy sú nebezpečné a čo musí byť dodržané pre správne fungovanie zaklínadiel. Mai sa stávala čoraz vzdelanejšou.

Po krátkom čase začala vypomáha u ostatných zaklínačiek a tie ju začali vnímať ako jednu z nich. Ako sa Mai zapájala do aktivít zaklínačiek, zavalená povinnosťami a privysokými očakávaniami, jej detskosť sa pomaly vytrácala. Zaklínačstvo Mai vyčerpávalo, ale snažila sa vydržať, aby nesklamala svoju matku. Plamienok v jej očiach vyhasínal a jej vlasy sa stávali fádny, vyzeralo to však tak, že nikto z jej okolia si tieto zmeny nevšimol. Dedinčania k nej stále chodili po radu a Mai sa išla pretrhnúť, aby im s ich problémami pomohla.

Jedného dňa to už nezvládla a utiekla z dediny preč. Chcela si na jeden deň oddýchnuť od všetkých povinností, len sa ponoriť do vlastných myšlienok a nechať sa niesť ich prúdom. Po chvíli behu došla do malej jaskynky, žiariacej oranžovým svetlom. Opatrne vošla dnu. Počula kvapkanie vody na zem a zavíjanie vetra.

Rozprestrela sa pred ňou krásna kamenná sála, osvetlená len nejakými riasami, rastúcimi na jej stenách. Maina oči zbadali niečo – alebo skôr niekoho – na konci tejto oranžovej miestnosti. Mai podišla bližšie a v tmenom svetle rozoznala ľudské telo, ležiace na studenej kamennej podlahe. Človek – muž – mal celý hrudník a chrbát pokrytý hnisajúcimi ranami a pľuzgiermi. Jeho končatiny boli dorantané a posiate modrinami, kúpajúc sa v krvi. Mai z toho pohľadu striaslo. Aj keď ako pomocníčka zaklínačiek už niečo videla, toto ju šokovalo. Čo sa v tejto jaskyni stalo? Uvedomila si, že tu asi oddych nenájde. Cítila sa zaviazaná zistiť, čo sa tomuto mužovi stalo a ako mu môže pomôcť, ak vôbec.

Preglgla a roztraseným hlasom povedala: „Kto si?“ Znetvorený muž nereagoval a tak Mai zopakovala svoju otázku ešte raz a hlasnejšie: „Kto si?“

A vtedy sa muž pohol. Vyľakaná Mai o krok ustúpila, keď cudzinec prehovoril zachrípnutým hlasom: „Vodu...“

„Hneď to bude,“ vydýchla Mai a bežala ku najbližšiemu kvapľu. Nastavila podeň ruky a čakala, kým z neho nenakvapká dosť vody na naplnenie jej dlaní. Potom sa ponáhľala nazad k nemu. Lakťom mu otočila hlavu a keď sa mu pozrela do očí, takmer zaplakala. Mal tú najnádhernejšiu tvár, akú kedy videla. Očí ako búrková obloha a pleť hladkú a jemnú ako hodváb, i keď križovanú ranami. Jemne pootvoril popraskané pery, pričom nespúšťal oči z Mai. Tá mu s červenými lícami naliala jaskynnú vodu do úst. Muž ju vypil do poslednej kvapky, zatiaľ čo ho Mai zhyponotizovane pozorovala.

„Sto krokov... východ... potôčik,“ vydýchol po chvíli bolestivo. Mai kývla hlavou a hneď ta zamierila. Nabrala vodu z bystrinky do rúk a znovu ju vliala cudzincovi do úst. Toto opakovala, až kým muž šeptom neprehovoril: „Vďaka.“ Cudzinec na Mai uprel svoje veľké oči a jej líca sa hneď zafarbili naružovo.

„Bola to maličkosť,“ odvetila potichu.

„Moje zranenia sú vážne.“

„Nájdem spôsob, ako vám pomôcť. Verte mi. Teraz musím ísť domov, ale vrátim sa,“ usmiala sa povzbudivo a dala sa na odchod.

Keď bola v polceste, z jaskyne sa ozvalo smutné: „Nezabudni na mňa.“

Maino srdce vynechalo úder.

Na druhý deň sa Mai vrátila. Celú noc sa prehadzovala v posteli a rozmyšľala nad spôsobmi,

ktorými pomôže zmierniť mužovu bolesť. Ignorovala svoju starostlivú mamu, ktorá sa jej vypytovala, kde bola. Jediné, nad čím dokázala rozmýšľať bol ten nádherný cudzinec a ako ho vyliečiť. Zobrala si so sebou nejaké bylinky a keď konečne prišla do jaskyne, muž sa krásnym jemným hlasom ozval:

„Myslel som si, že neprídeš.“

Mai k nemu so zadržaným dychom pristúpila. Všimla si, že sa mu z tváre vytratila farba. Teraz vyzeral ešte chorľavejšie ako predtým. Muž sa na ňu smutne usmial.

„Ako sa ti vodí?“ spýtal sa neznámy. Mai sa prihlúplo pousmiala, ale neodpovedala.

„Doniesla som nejaké bylinky, ktoré vám môžu pomôcť,“ povedala mu a začala ich prikladať na jeho rany, „ale nemôžem tu zostať dlho. Moja mama by sa o mňa strachovala.“ Mai si spomenula na vyľakanú matku, ktorá sa jej s očami ako taniere vypytovala, prečo jej nepomáhala s liečením. Mužova tvár potemnela: „Už si prakticky dospelá. Nemala by si sa nechať tak ovládať svojou mamou.“

Mai preglgla a pokračovala v bylinkových obkladoch. Neznámy mal v podstate pravdu. Už bola takmer dospelá a mohla si robiť, čo chcela. Aj tak malý hlások v jej vnútri protestoval a kričal, že klame svoju matku a chová sa nezodpovedne. Rýchlo ho potlačila pohľadom na cudzincovu krásnu, no dorážanú tvár a rozhodla sa.

„Zostanem tu s tebou,“ povedala Mai potichu. Cudzinec sa usmial.

Neznámy akoby tušil, čo sa preháňa jej hlavou. Potichu zastonal a povedal: „Moje zranenia sú ťažké. Pochybujem, že ich obyčajné bylinky vyliečia.“ Uprel svoj pohľad na Mai, ktorá veľmi dobre rozumela, čo od nej chce – žiada si liečbu mágiou. Mai pokračovala v obkladaní jeho rán, pričom jej v hlave zvučali slová jej matky: „Odvzdám ti všetky svoje vedomosti, ale musíš mi sľúbiť, že ich budeš používať len pre dobro dediny.“

Mai sa prudko nadýchla. Jej matka ju pred zneužívaním čarov varovala. Je to nebezpečné a proti pravidlám. Zahryzla si do pery. Ak ale cudzincovi nepomôže, môže zomrieť. Pri pohľade do jeho nevinných očí si uvedomila, že to v žiadnom prípade nedopustí.

„Pomôžem ti, cudzinec,“ vyhlásila Mai. Muž sa na ňu usmial a do líc sa mu vkradli roztopašné jamôčky. Maino srdce zaplesalo. Bola rozhodnutá. „Čo sa ti vlastne stalo?“

Muž sa zamračil a tmným hlasom povedal: „To nie je tvoja vec. Nestaraj sa.“

Mai vystrelili obočia dohora. Už sa nadýchla, že bude protestovať, ale neznámy ju sprážil tak nepriateľským pohľadom, že radšej zostala potichu. Na pôvod jeho zranení sa už nepýtala. S cudzincom strávila celý zvyšok dňa. Neznámy sa zaujímal o Mai život, o to, ako sa cíti a čo má rada, ale o sebe neprezradil ani slovko. Mai z toho bola vo vytržení. Chcela svojho tajomného pacienta spoznať čo najlepšie, on však vôbec nebol nápomocný. Čas s ním ubehol ako voda a Mai si uvedomila, že cudzinec bude potrebovať pokojný spánok. S ťažkým srdcom ho nechala samého v jaskyni a keď prišla domov, okamžite sa pustila do hľadania správnej mágie, ktorá by vyliečila mužove zranenia.

Na kúzlo, čo našla bola potrebná Starcova palica, ktorá bola umiestnená v dome hlavnej zaklínačky – Mainej matky. S výčitkami svedomia sa teda Mai pod rúskom noci prikradla k stojanu, v ktorom sa Starcova palica týčila a zobrala si ju. Pripravila si zlatú, striebornú a diamantovú vodu a po východe slnka sa ponáhľala do jaskyne. Tam, v tmnom oranžovom svetle ležal jej pacient, jeho hrud' sa dvíhala a klesala, tvár úplne vyrovnaná, akoby vytesaná z mramoru. Mai sa k nemu po špičkách prikradla a sadla si vedľa neho, dávajúc pozor na to, aby ho nezobudila. Myklo ňou, keď počula, ako neznámy zašepkal: „Mai...“

„Áno?“

„Zhoršuje sa to...“ precedil cez zaťaté zuby.

„Dám sa do práce,“ ubezpečila ho ustráchané. Maino zaklínadlo sa však muselo pripravovať tri dni a Mai si nebola istá, či to zvládne. Nikdy predtým nemusela predvádzať tak zložité kúzlo, pomáhala len s maličkosťami.

S roztrasenými rukami namočenými v striebornej vode začala cudzincovi kresliť na telo runy a šepkať ich mená. Brušská prstov jej začali pulzovať, pulz sa zosúladiť s tlkotom jej srdca a každá vyrieknutá runa bola ako dopadnutie paličky na blanu bubna. Neznámy zastonal, ale Mai bola ako v tranze. Schytila Starcovu palicu a s očami vyvrátenými dohora opakovala slová zaklínadla, vzývajúc runy, aby vyliečili mužove rany. Runy zažiarili prenikavou striebornou farbou a Main pacient sa potuteľne usmial. Strieborný rituál bol u konca. Mai mu potom prešla striebornou vodou po viečkach a už len pozorovala, ako upadol do bezvedomia. Niekoľko jeho pľuzgierov zmizlo. Mai, spokojná so svojím dielom mu pohladila rukou vlasy a nechala ho samotného, kolísajúceho sa v sladkých hĺbinách spánku.

Na druhý deň sa k nemu vrátila, tentokrát so zlatou vodou. Nakreslila mu na telo runy a začala odriekať ich mená, až kým nezačali žiariť prenikavým zlatým svetlom. Neznámy počas zlatého rituálu nevydal ani hláska, ba čo viac, počas Mainho čarovania len s ťažkosťami skrýval úškl'abok. Mai však v zápale kúzlenia jeho grimasu vôbec nepostrehla. Keď si po skončení všimla, že mu zmizlo niekoľko rán, zas ho so zadosťučinením uspala a nechala odpočívať. Na tretí, posledný deň vošla Mai do jaskyne s diamantovou vodou a začala kresliť runy na cudzincovu pokožku, tak ako po prvé dva dni. So Starcovou palicou v ruke tajomným hlasom mumlala runové zaklínadlá na uzdravenie jej zverenca. Keď runy začali žiariť a Mai išla zakončiť jej zaklínadlo, neznámy sa začal chichotať. Jeho chichot však o sekundu prešiel do manického rehotu. Mai zmätene vzhliadla k mužovmu telu, celému sa natriasajúcemu od smiechu. Namaľované runy pomaly vyhasínali a neznámy sa len smial a smial, Mai netušila, čo sa to deje. Jeho telo sa zrazu začalo meniť. Pod krásnymi vrysovanými svalmi začal bublať tuk, vzdúvajúci sa ako balón. Mužove atraktívne črty, ktoré Mai tak obdivovala zmizli a nahradila ich hrubá tvár s pečeňovými škvrnami, pripomínajúca prasačiu. Jeho jemné vlasy vypadali, namiesto nich mu narástli chumáče tvrdých skrútených chl'pov. Mai sa zľakla. Nevedela, čo sa to deje a skôr, než stihla vziať nohy na plecia ju tento ohyzd obratne schmatol a surovo pritiahol k sebe. „Ďakujem ti, dievčička,“ prestal sa smiať a prehovoril chrapľavým hlasom, „Starcova palica sa vďaka tvojej hlúposti vrátila k jej pravým majiteľom!“ Schuti sa zarehlil a pokračoval. „Si naivná a to bude záhubou teba i tvojej milovanej dedinky. Vy ľudia sa nevyrovnáte nám, všemocným Jaskyniarom!“ Potom sa víťazoslávne usmial, rozďavil svoje obrovské ústa – a drobnú Mai zhl'tol. Chopil sa Starcovej palice a odkradol sa do hlbín jaskyne, skade pochádzal. Dedinčania príchod Mai dlho očakávali, nikdy sa ho ale nedočkali. Ešte väčším zlyhaním však pre nich bola strata Starcovej palice, s ktorou sa z dediny vytratila mágia a kúzla. Napriek usilovnému hľadaniu ju nenašli a to ich prinútilo vrátiť sa k obyčajnému sedliackemu životu. A i keď mágia zmizla z povrchu zemskeho, stále drieme pod ním – v jaskyniach, prísne strážená surovými Jaskyniarimi.

PRÓZA - II. kategória (8. - 9. ročník ZŠ):

1. miesto: Matúš Dubjel

ZUŠ J. Melkoviča, Okružná 9, Stará Ľubovňa

Príbeh priemerného chlapčenského jedinca

Ja nie som obyčajné dieťa. Narodil som sa na gauči. Každý normálny človek, ktorý sa nenarodil v pôrodnici, by chápal, že miesto, kde sa narodí, je jeho takzvaným „pôrodným teritóriom“, na ktoré pripadá dotýčným neodškriepiteľné právo. Lenže rodičia sa nenarodili na gauči, takže to nechápu. Môj gauč, moje pôrodné teritórium, strčili do sestrinej izby, a ona sa na ňom teraz vyvaľuje! Dokonca ho zahádzala ružovými vankúšmi! Aké zohavenie toho krásneho miesta!

Ale ako vravím: „Doba sa mení, a mäso s ňou.“ Samozrejme, že nielen mäso, ale hlavne to sa mení. Mení sa napríklad aj teritórium priemerného chlapčenského jedinca (čiže mňa). Voľky-nevoľky, musel som sa prispôbiť. Opustil som moju izbu aj s gaučom. Viete, keď veľa stratíte, objavíte krásu aj v tom mále, čo vám ostalo. Na chvíľu sa život upokojil. Všetko do seba zapadlo. Rodičia mali svoje teritórium, ja som mal teritórium a aj sestra mala to svoje. Dokonca rodičia zaviedli tri územia, ktoré boli teritóriom celej našej svorky. Tuším sa volali kuchyňa, kúpeľňa a obývačka.

Samozrejme, dokonalý život, nikdy nebude dokonalý. Čo vlastne znamená, že dokonalý život neexistuje. Začalo to tým, že mama výrazne pribrala. Potom kamsi odišla, a vrátila sa s niečím malým, roztomilým a smrteľne nebezpečným. S novým samcom! Priznávam, na istú chvíľu som podľahol tej klamnej nevinnosti, ktorú z neho bolo cítiť asi tak, ako bolo z v'eka cítiť otca. Musím priznať, v značkovani ma oco navrch. Zatiaľ! Našťastie ten klamný ošial roztomilosti neúčinkoval dlho.

Každú noc to malé samča zavýjalo ostošeť. Môj dokonalý život sa rozpadal.

Uplynulo trocha času a zo samčiatka sa stal samček. Ja viem, myslíte si, že toto bude ten happy end. Ale nie, to bol len začiatok! Ten... zver sa totižto nast'ahoval do môjho teritória.

Ste ohúrení? Nečudujem sa vám. Osobne, ani ja som nečakal takýto zvrät. Ako správny samec, som si musel zachovať dôstojnosť. Po pár neúspešných pokusoch sa mi podarilo jemne zdvihnúť toho spiaceho konkurenta, a vyniesť ho do obývačky. Nech si chrápe tam! Misia síce bola úspešná, ale ráno nebolo práve príjemné. Nerozumel som síce, čo sa mi rodičia snažili povedať, no pochopil som, že moje územie má byť aj jeho územím. Najskôr sa mi to zdalo absurdné! Potom som si však uvedomil, že aj rodičia zdieľajú rovnaké teritórium.

Máme byť ako rodičia? Ak áno, chcem byť mama! Mama je skutočným vodcom svorky. Oco sa síce tvári ako alfa samec, ale zakaždým poslúchne mamu.

Skúsil som teda spolupracovať. Ukázalo sa, že samček chcel zaujať rovnakú pozíciu ako ja. Čiže pozíciu vodcu. A to sa nesmelo stať! Ja som si vodcovskú pozíciu vybojovával zubami a nechtami, on vreskom a revom. Sily boli vyrovnané. Dlhý čas sme v súboji remízovali, no potom nastal zlom. Z ničoho nič som musel chodiť do školy. Izba na celý deň prepadla do nadvlády môjho soka. V škole som sa však naučil premeniť nevýhodu na výhodu. Preto, keď som sa naučil písať, na dverách do mojej izby sa jedného dňa objavil nápis: NIGDO KTO NEVJE ČÝTAT NEMVOZE FSTUPIT DO TEYTO YZBY. Z neznámych dôvodov to môj päťročný brat pravidelne porušoval. Čas plynul, a rivalita medzi nami uberala na intenzite. Mohli za to takzvané zážitky. Preskakovanie ohňa a následné zachraňovanie topánky zo žeravých uhlíkov. Hádzanie kameňov do osieho hniezda a mnohé ďalšie. Život sa upokojil. Až kým mama opäť nepribrala...

Život plný prekvapení

(nasledujúce príbehy a postavy sú inšpirované skutočnými udalosťami, nemusia byť skutočné)

Puberta. Obdobie vyrážok, chlupov, škriekavých hlasov, zubných strojčekov, nečakaného rastu, zrasteného obočia, fúzikov a rozbúrených hormónov. Ale to neplatí pre mňa! Práve naplno prežívam pätnásty rok svojho, podľa môjho skromného názoru, úspešného života. Zatiaľ čo si moji žirafí rovesníci udierajú hlavy o zárubne, ja sa pekne držím pri zemi s mojou skromnou výškou meter, šesťdesiat.

Tvár mám hladkú ako povrch mesiaca a čo sa týka mutovania, to ma zďaleka obchádza celý môj život. A som zato rád! Podľa môjho, úprimne neskresleného a skromného, názoru mám nádherný hlas. A nechcem znieť ako Tarzan pri každom mojom slove. Jednoducho, som so sebou spokojný. Lenže nadmerná hladina empatie v krvi mojich priateľov je príčinou mnohých, pre mňa, nepriemných, situácií.

***

„Vieš, ja by som bol na tvojom mieste dosť našťvaný.“ To ma zarazilo.

„Mal by som byť na niekoho našťvaný?“

„Ne, ne. Len... že... mňa by dosť... iritovalo, keby som bol... taký... no... nízky.“

Rozkašľal som sa. Horúca čokoláda sa mi rozbehla do nosa a hrdla. Trocha z nej pristalo aj na stole. Keď som sa konečne nadýchol, zistil som, že hluk z okolitých stolov sa pretavil na cintorínske ticho. Sedel som so sklonenou hlavou ako zbitý pes. Čakal som s malou dušičkou, kým sa tento trápny okamih skončí. Nič také sa ale nedialo. Namiesto toho sa spoza stola za mnou ozval tichý, perličkový chichot. K tomu chichotu sa pridala ďalšia, a ďalšia až sa z chichotu stal rehot. Rehot, ktorý stále rástol a šíril sa jedálňou.

***

No, nebol úplne najlepší nápad vtedy chodiť do jedálne. Áno, ja som tam nemusel ísť.

Vlastne, v jedálni som nebol ani nepamätám. A to všetko kvôli tým alergiám!

***

„Budeme musieť výrazne obmedziť tvoju stravu.“

Doktorka si popopravila okuliare. Mama sa pomrvila na stoličke. Len ja som nezaujato upieral zrak ku dlážke a kopal nohami do vzduchu. Nudil som sa.

„Rozumieš čo to znamená?“

Jasné, že som nerozumel. Mal som desať rokov. Doktorka zdieľala môj názor.

„Nemôžeš zemiaky, ryžu, múku, orechy, sóju, paradajky a kiwi. Na všetko máš silné alergie.“

Doktorka ale zabudla vysvetliť, že nesmiem jesť ani jedlá, ktoré všetky tieto veci obsahujú. A tak sa stalo, že hneď deň potom som si výdatne pochutnal na zemiakových plackách. A dva dni po návšteve doktorky som zo zdravotných dôvodov vynechal školu. Život je plný

prekvapení. A tým aj žijem.

***

„A je tu ešte niečo.“ Babka sa doširoka usmiala, čím odhalila všetky svoje krivé zuby. Nebola to žiadna sláva, ale, stále lepšie než dedko. Ten už nemal žiadne.

„Povedz, čo by si chcel k meninám?“

„Akým meninám?“

„Tvojím, zlatko.“

„Á... kedy mám meniny?“

„Zajtra.“

„Čo ti pare!“

Babka vypleštila oči. Jej úsmev zmizol.

„Ó... jemin... sorry.“

Skočil som ku nástennému kalendáru. Nikdy som nerozumel, prečo sa volá nástenný.

U nás furt ležal na dlážke a u babky na stole. Prstom som prechádzal po riadkoch.

„Osemnásteho, devätnásteho, dvadsiateho, dvadsiateho prvého! No just! Dvadsiateho prvého septembra dvetisícdvadsaťjeden!“

Ach ten život! Ozaj plný prekvapení!

***

Nekradnite! Nikdy! Ja som kradol. Raz. Dvakrát. Teda trikrát. Asi. Každopádne, aj napriek tomu, ako zlý a nezodpovedný som v minulosti bol. Musím uznať, že podľa, môjho skromného, názoru, bol som sakramentsky dobrý zlodej! A jarmok, bola príležitosť pre môj talent ako vyšitá.

„Zdrhaj!“

Sára sa rozbehla cez trávnik. Nie najlepšia voľba. Mala tam síce priestor na rozbeh, ale mohli ju ľahšie chytiť. Ja som zvolil útek skrz dav. Vždy som bol nízky. A teraz som to mohol plnohodnotne uplatniť. Kížal som pomedzi medzery v preľudnenom priestore.

Bezhlavo som utekal z miesta činu. Prečo som to robil? Na tom jarmoku ma aj tak nič nezaujímalo. Lenže Sára hej. Sliz! Malý, slizký... sliz. Tomu hovorím mrhanie talentom.

Obzrel som sa. Vysoký, plešatý chlap sa mi stratil z dohľadu. Srdce mi bilo v krku a do hlavy sa mi zabodávalo tisíce ihiel. Rýchlym krokom som sa vydal po Pešej.

Neuveriteľne upokojujúci, mechanický zvuk kľúča otáčajúceho sa v zámke na stotinu absolútne naplnil moju myseľ. Dvere sa rozleteli. Celú stenu ukončil elegantný náraz kľučky o stenu. Vbehli sme do prázdneho bytu. Preskočili sme ceremóniu vyzúvania a rovno sme sa uvelebili v obývačke na gauči.

„To bolo tesné.“

Vzdychol som.

„Hej. Skoro ma chytil.“

Sára sa hrdo vystrela.

„Teba?“

„Hej. Držal ma za ruku, ale kusla som ho. A potom koplá.“

„Trepesh.“

„Netrepem.“

„Máš ten sliz?“

„Mhm.“

„De?“

„Tu.“

Vytiahla z vrecka malú, lesklú, zelenú tekutinu, ktorá sa z nevysvetliteľných dôvodov neroztiekla.

„Počula som že tieto sú nezničiteľné.“

„Fakt?“

„Hej. Jeden ho prešiel autom a nič sa mu nestalo.“

„Autu?“

„Slizu!“

„Trepesh.“

„Ne! Aha, šak ti ukážem.“

Skôr, než som stihol hocičo podniknúť, otvorila okno a vyhodila tú mazľavú vec von.

Vykukli sme ponad parapetu. Na chodníku doslova svietila obrovská, zelená škvrna.

„Ty si riadne blbá.“

Sára ticho upierala žalostný pohľad na chodník pod nami. Mrhanie talentom! Čisté mrhanie.

PRÓZA - III. kategória:

1. miesto: **Martin Štefíček**

Stredná športová škola, Trieda SNP 54, Banská Bystrica

MÁŠ KRÁSNE OČI...

“Tak teda... Cletus! Obvinený za vraždu prvého stupňa, odsúdený za ohrozovanie obyvateľov vo svojom blízkom okolí a za usmrtenie maloletej, iba 6-ročnej Amalie Lambertovej. Chcete mi k tomu niečo povedať?” - spýtal som sa ho vážnym hlasom plným nechápavosti voči tomu, ako mohol niečo takéto spraviť. Cletus však mlčal. Pôsobil na mňa dojmom, že do podobnej situácie sa už neraz dostal a presne vie, čo má robiť preto, aby z neho nikto nevytlačil ani dnešný dátum. “Tak bude to, Cletus?” spýtal som sa ho ešte raz a o dosť nedočkavejšie ako predtým. “Hm...” zahmkal, odsunul od seba hrnček s kávou na druhú stranu stola a zahľadel sa mi do očí. “Pán detektív Spencer... môžem Vám radšej hovoriť Randy?” spýtal sa ma veľmi tichým a nepríjemným hlasom, akoby škripotom spomedzi ozubených kolies veľkého hodinového stroja. “No... teda...” nevedel som čo mu mám odpovedať. “Ak budeš výrečnejší, nemám s tým najmenší problém.” zasmial som sa, odpil si z kávy a pozrel sa radšej do hluchého kúta miestnosti, len aby som nemusel vidieť jeho pekelné temné oči.

“Ach, Randy. Ty sám ani nevieš čo chceš.” povedal Cletus kludne. “Si zamotaný v jednom veľkom kruhu nevysvetlených udalostí a neustále sa z neho snažíš dostať. A dnes si si zabudol dať lieky, pokiaľ si dobre pamätám.” Neviem odkiaľ o týchto liekoch vedel. Nemal predsa odkiaľ. Lieky som si dával vždy pred ôsmou ráno, teda vždy predtým, ako som prišiel do práce a musel sa naňho pozerieť. “Lieky som si dal, Cletus. Nemusíš si o mňa robiť starosti.” povedal som mu dosť odmerane. Nemal som ani najmenšiu chuť sa s ním baviť. Bola to len moja práca - pýtať sa a pátrať. “Randy, mám na teba otázku.” povedal Cletus skromne. Snažil som sa vtedy nevybuchnúť od nervov, ktoré som v sebe neprestajne zadržoval. “Áno, Cletus? Čo by si rád?” povedal som s kludom Angličana a nenechal na sebe zbadať chuť mu vystreliť mozog z hlavy. “Myslím, že po dvoch či troch sedeniach z nás budú najlepší kamaráti.” povedal a mierne sa pri tom usmial. Nechápal som, o čo tomu magorovi ide. Iba sa vkuse usmieval a nedal na sebe poznať vinu, čo ma jednak fascinovalo, ale zároveň aj dosť desilo, lebo som nevedel, čo mám od neho očakávať.

“Dobre, Cletus,” povedal som s miernym príkrokom k vylučovému stolu, “teraz ty mne zodpovieš pár otázok, a ver tomu, že si to kamarátstvo ešte kurva rýchlo rozmyslíš.” Cletus sa oprel, vyložil na stôl svoje spútané vráskavé ruky, pousmial sa, nadvihol obočie a iba pomaly prikývol. Vravím vám, takého psychopata som ešte v živote nevidel a dúfam, že už ani v živote neuvidím. “Prečo si ohrozoval susedov vo tvojom susedstve mačetou? Spravili ti niečo, čo ťa prinútilo na nich vzťahovať mačetu a jedného chlapa s ňou seknúť do chrbta?” Cletus iba preglgol. “Vieš, Randy, štváli ma. Štváli ma ich názory, ich spôsob života, ich snaha o dokonalosť každého aspektu svojich vlastností a potenciálu. Presne toto ja nenávidím. Nenávidím tú ich umelú dokonalosť, ktorou len maskujú svoju nevedomosť a svoj antitalent na vedenie usporiadaného života. Klamú nie len osobám okolo seba, ale hlavne samým sebe a ja si myslím, že takéto indivíduá nepatria do nášho života. A určite tam nepatrili ani Simon Archibald Beckett, syn nebohého talentovaného moderátora Adama Courtes-Becketta, ktorého som nie len raz, ani dvakrát, ale rovno sedemkrát sekol mačetou po chrbte...” “Prestaň, Cletus” snažil som sa ho prerušiť, “... pretože ten hajzel si to zaslúžil!” “Naozaj, vravím ti, aby si prestal,” “... Nezaslúžil si život, aký ten buzerant žil! Žiť si ako bohém bez kúska sebareflexie a napchávať si svoj masťný pupok ťažko vydetými peniazmi svojho nebohého otca! Musel som to zastaviť inak...” “Sklapni už, Cletus!” zakričal som a vlepil mu z celej sily facku na ľavé líce. Cletus stíchol, párkrát pretočil spodnou čeľusťou a zasmial sa. “Trafiť vieš... vieš sakra dobre trafiť. Aj ja sa viem dobre trafiť. Chceš to vidieť?” Hneď ako to dopovedal, zbrklo sa postavil, odsotil stôl na stranu, podliezol popod moju načiahnutú ruku poza mňa, prehodil mi ruky okolo krku a ja som na ohryzku cítil

mrazivú retiazku mojich ocelových pút, ktoré som pred výsluchom dal Cletusovi na ruky. "Cletus... prestaň." povedal som potichu a dúfal, že ma pustí. Jeho chladný dych na mojom krku vyvolával zimomriavky a mal som pocit, akoby som mal každú chvíľu zomrieť. "Prepáč, Randy, neviem čo ma to pochytilo." povedal Cletus prekvapivo kludným hlasom, rozťahol ruky, vyviekol retiazku pút od mojej hlavy, prisunul späť stôl a sadol si znova na stoličku, akoby sa nič neudialo. "Ty si fakt psychopat..." povedal som, zatiaľ čo som si zvieral hrdlo a snažil sa ho zohriať po dotyku s ľadovou retiazkou pút. "Ospravedlňujem sa za svoj výbuch, Randy, naozaj neviem čo ma to pochytilo. Pod' sem. Nechceš objať?" povedal Cletus s úsmevom a podvihol ruky, akoby chcel naznačiť otvorenie náruče, v čom mu železka bránila. "Ty chorý hajzel, hneď sa vrátim." povedal som a odišiel z výsluchovej miestnosti. Vybral som sa cez celú chodbu na záchod, kde som sa oprel o umývadlo, prepláchol si tvár a povedal si, že mu dám ešte poslednú otázku a som naozaj zvedavý na to, ako mi na ňu odpovie.

Po asi piatich minútach som sa vrátil späť do miestnosti za našim vrahom a zvráteným psychopatom Cletusom. Popravil som si padnutú ošinu a spustil som: "Tak, Cletus, mám na teba ešte poslednú otázku. Čo si spravil Amalii Lambertovej?" Cletus sa oprel, párkrát si jemne hryzol do bočného podnebia a oprel sa rukami o stôl. "Randy, prečo sa pýtaš na takéto nezmysly, keď si sám bol pri tom. Sám si veľmi dobre videl čo sa stalo. Aké len mala Amalia nádherné oči..." povedal Cletus a vyzeral, že ho to poriadne vzrušilo. "Cletus, takto sa nikam nedostaneme. Povedz mi, čo si jej spravil." Cletus sa zalizol. "Sám dobre vieš čo sa stalo, keď si tam bol Randy. Videl som ten tvoj ustráchaný výraz, plný hnevu a plný ľútosti zároveň. Videl som tvoje neveriace kroky a tvoje smutné oči nad telom Amalie, tvoj ustráchaný hlas som počul ako rev tisícich divokých šeliem rozliehajúci sa po džungli. Sám si dobre pamätám, ako si vyzeral, keď sa to stalo. Keď si sa pozeral na jej nevládne telo s takým nevkusom, s takou nechutou. Nedokázal si sa pozerať na jej rozrezané telo od krku po brucho a na jej už nepracujúce orgány, ktoré pred pár hodinami ešte fungovali, na ten vyrezaný nápis "Cletus bol tu" na jej chrbte, ktorý som písal s takou radosťou, že som na to nevedel prestať myslieť ešte ďalšie hodiny, možno aj dni. A tie oči... tie oči... najkrajší pár modrozelených očí pod slnkom, najkrajšie oči aké kedy uzreli svetlo sveta. Vravil som jej, aké má krásne oči, keď som jej ich skalpelom a pinzetou vyrezával, aby som si ich na pamiatku odložil. Bolo to ako vyrezávať tekvicu na Halloween, alebo ako skladanie Lega. Pekne po častiach som ju rozkladal a rozkladal, naplnil som ňou celú krabicu, ktorú som potom odložil do pivnice a dúfal, že ju ešte niekedy otvorím, aby som sa s ňou pohral."

"Dobre, Cletus, to naozaj stačí. Asi sa fakt povraciam. Si zvrátené hovädo, ktoré si nezaslúži žiť. Dúfam, že Ťa čo najskôr pošlú na trest smrti." povedal som a ešte stále som sa snažil nepozvracať z toho, aké zverstvávajúce počúval od tejto beštie. "Ty to stále nechápeš, Randy. Nemôžem zomrieť. Nemôžeš sa len tak rozhodnúť ma zabiť. Ty a ja sme ako jeden - ja som Jing a ty si Jang, sme jedno telo i duša a len jeden z nás vždy prežije." Nechápano som sa na Cletusa obzrel. "Čo tým sakra myslíš?" "Myslím tým, že náš osud je už dávno spočítaný a nikto s tým už nič nespraví. Nikto nás už nezachráni. Jeden z nás dnes zomrie a ty to dobre vieš, ty veľmi dobre vieš, kto zomrie, Randy!" Neveriacky som sa pozeral do zeme. Nevedel som ako mám reagovať. Mal som sucho v krku, zvieral sa mi žalúdok z tých zverstiev, ktoré tu Cletus povedal o Simonovi a Amalii. Musel som si utiahnuť kravatu a vypiť celú šálku kávy predtým, ako som sa niečo rozhodol povedať. Keď už som sa konečne odhodlal vydať zo seba aspoň hlásku, znova mi do toho skočil Cletus: "To, kto dnes prežije, je tvoje rozhodnutie. Jeden z nás to nebude. Pokiaľ odídeš z tejto miestnosti a už sa nevráti, tak ma zabijú a ty navždy budeš žiť s pocitom, že si tomu mohol zabrániť! Navždy budeš žiť s krvou na svojich dlaniach a ničím, ani dobrými skutkami, a ani pomocou chudým ju nikdy neumyješ! Stane sa tvojou súčasťou, bude Ťa budiť v nočných morách ako príznak snažiaci sa ukradnúť tvoju dušu, ktorá tu byť už nemala!..." vpravil Cletus s takou vervou, že si takmer išiel vykričať hlasivky a do stola búchal tak hlasno, že sa triasla skoro celá miestnosť. "... tá krv nebude zmytá nikdy a až do hrobu Ťa budem prenasledovať ako duch minulých Vianoc. Ale pokiaľ ma pustíš a necháš ma opustiť túto miestnosť bez návratu, budem ti nesmierne zaviazaný. Budem si ceniť každej sekundy môjho života a už nikdy nebudem taký zlý aký som bol doteraz. Polepším sa, začnem chodiť na kurzy sebaovládania, napíšem knihu pre deti, budem pomáhať bezdomovcom a chudým, bez rozdielu na farbu pleti či náboženstvo, ku ktorému zhládajú. Hneď ako ma pustíš, tak celý tvoj i môj život sa zmení. Celý NÁŠ život sa zmení, Randy. Nerozumel som, čo tým chcel Cletus povedať. Hneď ako to dopovedal, celou miestnosťou akoby zatriaslo a ja som sa mierne zľakol. Uprel som svoj zamyslený pohľad na Cletusa. Vyzeral pokojne, akoby si už vybral stranu. Akoby už zrazu vedel, čo naozaj chce.

“Cletus, ...”, začal som neisto. “Myslím si, že aj pokiaľ ťa nechám odísť, čo naozaj v pláne nemám, tak by si sa nepolepšil. Ved’ sa na seba pozri. Celý život chceš ľuďom len ubližovať a z nášho rozhovoru nevidím ani len náznak toho, že máš v pláne svoje správanie zmeniť. Tvoja definícia zachovania spravodlivosti vo svete vôbec nie je s kostolným poriadkom, a už vôbec nie s tým svetským. Prečo si vlastne zabil Simona Becketta? Povedz mi naozajstný dôvod! Bolo to zo závidia? Bolo to preto, lebo mal viac peňazí ako ty? Povedz mi jednoducho prečo!” Hneď ako som naňho vyhrkol túto kanonádu argumentov, tak som videl niečo, čo Cletus nechcel, aby som videl. Videl som ho prvýkrát v strese. Prvýkrát v živote som videl v strese sériového vraha, ktorému by nemalo robiť problém zabiť niekoľko ľudí za jeden deň alebo zmasakrovať škôlku. Prvýkrát som ho videl v strese, a rovnako ako on, ani ja som z toho nemal dobrý pocit. Cletus nehybne sedel s pohľadom upriameným na jeho putá. Ani nežmurkol. Báľ som sa čokoľvek povedať, aby na mňa znova nezaútočil, ako tomu bolo naposledy, keď mu tak trochu rupli nervy, ale nakoniec som nejako predsa len musel začať, až som sa dozvedel, čo naozaj stálo za zabitím Simona Becketta. “Cletus, povedz mi prosím, prečo si zabil Simona Becketta.” Cletus konečne zdvihol pohľad a tichým, veľmi kludným, ale mrazivým hlasom odvetil: “Lebo si to zaslúžil. A pokiaľ budeš mať nejaké hlúpe otázky a nebudeš vedieť, kedy zastaviť tvoju obohranú platňu zo skladbou *Vražda Becketta a Túžba po spravodlivosti*, tak sa naozaj postavím, zhodím putá a tvojou ihlicou na kravate ti vyrežem jazyk a spravím si z neho sviečkovú. Ak už ti toto neznie ako poriadne varovanie, tak si naozaj vadný, Randy.” Hneď ako to dopovedal, mierne sa mu nadvihli kútiky pier, čím chcel asi len potvrdiť to, aký je zvrátený a ako mu táto morbidita príde vtipná.

“Dobre teda... Cletus...”, nevedel som ako ďalej pokračovať. Ešte vždy som myslel na to, čo mi práve povedal. Báľ som sa o svoj život. Mám svoj život veľmi rád. Ale toto je moja posledná otázka a bol by som rád, ak by sa mi podarilo sa ju spýtať. Risk je zisk či ako sa to vraví. “... Neprišlo ti úmrtie Amalie Lambertovej ani trochu ľúto?” Cletusovi zamrzol úsmev, postavil sa a podišiel ku mne tak blízko, že sa špičky našich nosov takmer dotýkali. Naklonil sa k môjmu uchu a svojím mrazivým dychom plným bolesti a bezcitnosti vyslovil iba krátke “Nie”. Hneď ako to dopovedal, putá aj s kľúčom, ktorý mi zrejme pri škrtení ukradol z kapsy na košeli, padli na zem, vytrhol mi z kravaty ihlicu, ktorá mi držala uzol na kravate pevný. Po vytrhnutí ma s ňou najskôr bodol do brucha, na čo som padol na zem ku dverám. Už-úž som sa chcel postaviť a dať sa na útek, ale Cletus ma chytil za vlasy, pretiahol ma ku stene, tresol mi z celej sily hlavu o stenu a opakovane ma začal sponou bodat’ do krku. Nestíhal som sa ani brániť, jediné, čo som počul, bolo Cletusove neustále opakovanie slova “Neľutujem.” Po asi dvadsiatich bodnutiach mi ešte Cletus otrieskal hlavu o stenu, až kým som neupadol do bezvedomia. Posledné, čo s pamätám, že som videl, bol Cletus otvárajúci dvere výsluchovej miestnosti. Pri odchode sa ešte na mňa otočil, pozrel sa mi priamo do očí a povedal: “Randy, ja nie som ten zlý. Obaja sme zlý.”

“Cletus! Cletus! Cletus!!!” kričala okresná nadvládna Valeria Brittany Boskiewitz na celú súdnu sieň. “Prepáčte, slečna Boskiewitzová, asi som len veľmi unavený a trochu som sa zasníľ.” Cletus sedel v oranžovej väzenskej kombinéze uprostred súdnej siene. Sudcom bol dnes Albert Colverton, ktorý sa špecializuje na súdenie sériových vrahov a za svojich dvadsaťpäť rokov aktívnej jurisdikčnej služby ich už nespočet poslal za mreže. “Cletus, nepáči sa mi Váš prístup k súdnemu konaniu. V prípade podobného excesu budem musieť Vaše súdne konanie presunúť na budúci mesiac, alebo ho nenávratne ukončiť trestom smrti zastrelením, čo by som nerád.” povedal sudca Colverton. “Cletus, ja tvrdím, že každý z nás má na výber. Viem, že môžete byť lepším človekom a očistiť svoje hriechy vo väzenskom zariadení s najvyšším stupňom ochrany v Lompocu. Stačí, ak nám poviete jeden rozumný argument prečo ste zabili šesťročnú Amáliu Lambertovú a jej ostatky ste si uschovali vo svojej pivnici v krabicích od elektrických spotrebičov.” Cletus zmeravel, ale potom sa zase rozosmial. “Vyhral som, Randy! Vyhral som, Randy!” šepkal si potichu, až kým nedostal záchvat smiechu. Sudca trpezlivo čakal na Cletusovu odpoveď a na to, kým sa dosmeje. Cletus sa po chvíli dosmial a pozrel sa sudcovi do očí. “Na toto ja nemám nervy. Je na Vás vidno, že ste psychicky narušený človek, ktorý nemá správnu predstavu o svete a o hodnotách spravodlivosti. Ste násilník a vrah a pre takých tu na svete nebolo, nie je a ani nikdy nebude miesto.” povedal sudca Colverton a išiel si takmer vykričať hlasivky. Cletus sa pousmial a poznamenal: “Pán Colverton, videli ste ako som zabil inšpektora Randyho Spencera? Dobodal som ho jeho ihlicu z kravaty. 23-krát! Neviete si ani predstaviť, aký to bol úžasný pocit! Nemal ani šancu sa brániť!” povedal Cletus a na pár sekúnd znova vybuchol smiechom. Pán Colverton sa poradil s nadvládnu Boskiewitzovou a po chvíli, teda vtedy, keď sa Cletus konečne dosmial, dodal: “Cletus, neviem v akom svete žijete, ale v databáze a ani nikde vo Vašich záznamoch sa neuvádza, že by ste niekedy zabili nejakého inšpektora Randyho

Spencera. Nevymýšľajte si, prosím Vás.” Cletus bol mierne zmätený, ale nemal čas nad tým rozmýšľať, pretože sudca Colverton sa rozhodol vzniesť rozsudok. “Cletus Lambert, vrah Simona Archibalda Becketta a svojej šesťročnej dcéry Amalie Lambertovej. Vzhľadom na okolnosti, brutalitu týchto dvoch vrážd a za morbiditu preukázanú uchovaním si tela 41-ročného Simona Archibalda Becketta a šesťročnej Amalie Lambertovej vo svojej pivnici v krabiciach od elektrických spotrebičov, Vás týmto odsudzujem na trest smrti zastrelením, ktorý sa vykoná zajtra o desiatej hodine rannej. Na rozhodnutie súdu alebo na opakovanie súdneho procesu nemáte ani Vy a ani Váš advokát právo sa odvolať. Cletus Lambert, chceli by ste ešte niečo pred súdom povedať na svoju obhajobu?” Cletus stál a len sa smial a smial. “Teda, ak nechcete nič doplniť...” “Počkajte!” ozval sa Cletus cez smiech. Zdvihol hlavu, pozrel sa na svojho advokáta, následne na návladnú Boskiewitzovú a nakoniec na sudcu Colvertona. Podvihol obočie, z vačku vytiahol zaváraninový pohár obsahujúci vyrezané ľudské oči svojej dcéry a položil ho pred seba na stôl. “Mala krásne oči...”

PRÓZA - III. kategória:

Titul **LAUREÁT** za umelecko - publicistickú tvorbu získal:

Daniel Buday

Katolícke gymnázium Š. Moyses, J. M. Hurbana 9, Banská Bystrica

Uplatnenie princípov Sherlocka Holmesa pri výchove detí
(esej)

Otázka správnej výchovy detí sa medzi ľuďmi vyskytuje hádam už od nepamäti. Ak sa zanedbá, u detí vzniká priestor pre predsudky, nenávisť, strach a neistotu. O tejto téme však už bolo napísané nesmierne množstvo odbornej literatúry a článkov. Teraz by sme však k problematike výchovy detí mohli pristúpiť menej konvenčne.

Pravdepodobne väčšina z nás pozná slávneho detektíva, Sherlocka Holmesa. Túto fiktívnu postavu, ktorá vystupuje v poviedkach anglického autora Arthura Conana Doylea, môžeme skvelo využiť nielen pri prezentácii dobrých vlastností, ktoré treba u detí pestovať, ale aj ako príklad tých horších, ktorým sa treba vyvarovať. Holmesov svet v mnohom pripomína ten náš, súčasný. Viktoriánsky Londýn je rovnako dynamický, komplikovaný a neustále sa meniaci, podobne ako aj dnes. Vyznať sa v oboch svetoch vyžaduje pripravenosť čeliť neznámemu, istú dávku trpezlivosti a dostatok šikovnosti. Práve na to sa zameriame v tejto eseji, s trochou pomoci od našich dvoch známych, Sherlocka Holmesa a jeho verného priateľa, doktora Watsona.

Azda najznámejším Holmesovým citátom je tento: „Je obrovskou chybou teoretizovať predtým, ako má človek dostatok informácií. Nepochybne, človek potom začne krútiť faktami tak, aby zapadli do teórií, namiesto toho, aby vytváral teórie, ktoré sú založené na faktoch.“ Výstižne pomenúva jeden z najčastejších problémov, ktoré sa v modernej spoločnosti vyskytujú. Človek, ktorý si vopred vytvára názory predtým, než spozná celú pravdu, môže veľmi ľahko ostať zaslepený vo svetle nových údajov. To je v súčasnej dobe, v ktorej sa treba orientovať vo veľkom množstve faktov a informácií, veľmi nebezpečná vlastnosť. Takto môže človek nielen ľahko podľahnúť omylu, ale zároveň si aj vytvoriť veľa predsudkov o ostatných, čím vzniká v spoločnosti polarizácia a nesmierne množstvo nenávisť. Dieťa preto treba už v mladom veku učiť triediť fakty a snažiť sa získať čo najviac informácií.

Holmesov výrok, že “neexistuje nič také ako dôkazy z prvej ruky” zase hovorí o tom, že aj tie informácie, ktoré sú nám predkladané, sa nemusia stopercentne zakladať na pravde. Mohli už prejsť istým spoločenským alebo jazykovým filtrom, mohol sa na nich podpísať aj zub času a zábudlivosti. Fakty, ktoré sa k nám dostanú, možno najlepšie zhodnotiť až v širšom kontexte, využívajúc údaje z viacerých zdrojov. Práve preto je výchova detí k už spomenutému kritickému mysleniu kľúčová.

Zároveň je dobré pestovať u dieťaťa zdravú otvorenosť mysle. Dnes sa nájde veľa ľudí, ktorí si nedokážu priznať vlastné zlyhanie a chybu. Tvrdohlavo zotrvávajú v predošlom názore, aj keď

už môžu byť presvedčení o jeho nesprávnosti. "Priznám sa, že som bol slepý ako krtko, ale je lepšie sa učiť neskoro ako nikdy." Sám Sherlock Holmes, považovaný za jedného z najlepších detektívov, sa dopustil omylu. Veľmi dôležité je však prizvukovať, že omylu sa môže dopustiť každý. Chybou sa stáva až vtedy, ak sa z neho človek odmietne poučiť. Rovnako to platí aj u detí. Ak si dieťa osvojí zvyk učiť sa zo svojich omylov už pri hraní hier alebo riešení úloh, nebude mať problém v neskoršom veku s navigovaním našej spoločnosti, ktorá je k opakovaným chybám nesmierne kritická.

"Vidíte, ale nepozorujete." Častokrát si môžeme myslieť, že vidíme všetko. Lenže "vidieť" a "pozorovať" sú dve úplne rozdielne skutočnosti. "Nič nie je viac zavádzajúce ako zjavný fakt". Bežný človek vidí, ale skúsený logik pozoruje. Z pozorovaní možno odvodzovať ďalšie skutočnosti, ktoré prispievajú k hlbšiemu poznaniu veci. "Volám sa Sherlock Holmes. Je mojou prácou vedieť, čo ostatní ľudia netušia." Toto bolo hlavnou náplňou práce Sherlocka Holmesa. Vidieť to, čo ostatní nevidia, myslieť mimo bežného rámca. Toto všetko mu umožnilo vždy zostať o krok napred jeho protivníkmi. Bolo by trochu naivné myslieť si, že je možné naučiť malé dieťa na základe obyčajného pohľadu na hodinky vyvodiť ich celú históriu, od výroby až po súčasného majiteľa.

Na druhú stranu, určite nie je hlúpe tvrdiť, že dnešným mladým ľuďom chýba myslenie do hĺbky. Častokrát sa na problémy pozerajú iba povrchne, mysliac si, že ich prvý pohľad musí zostať aj tým posledným. Človek by však už nemohol zostať na väčšom omyle. Práve schopnosť vidieť v bežných veciach hlbší kontext a v komplikovanom probléme jednoduché riešenie, toto vo významnej miere pomôže k úspechu nielen v škole, ale aj v neskoršom zamestnaní či podnikaní.

Teraz by bolo na mieste opustiť nášho detektíva, a namiesto toho sa trochu zamerať na jeho spoločníka a priateľa, doktora Watsona. Ten mu raz povedal: "Každý človek má svoje obmedzenia, pán Holmes, ale aspoň nás to lieči zo slabosti sebavedomia." Na základe toho, o čom sme doteraz pojednávali by sa mohlo zdať, že sa snažíme z dieťaťa vytvoriť akéhosi nadmieru inteligentného, ideálne logického nadčloveka, čo samozrejme nie je možné, ba dokonca hlúpe a nerozumné. K tomu, čo nás odlišuje od strojov, patria aj naše nedostatky. Aj proti ich negatívnym vplyvom sa však dá bojovať. Nedostatkami sú len dovtedy, kým ich nedokážeme akceptovať. Ak sa nám to podarí, stanú sa súčasťou nášho povedomia o sebe. Budeme si vedomí vlastných obmedzení a tým pádom dokážeme pracovať výlučne v oblastiach, v ktorých nedostatky nemáme. Ak naučíme dieťa prijať sáme seba, bude vedieť, ktoré oblasti má zdokonaľovať, ktorým sa má vyhýbať, a v ktorých vyniká. Zároveň sa aj zníži pravdepodobnosť toho, že bude v neskoršom veku trpieť depresiami, ktoré sú častokrát spôsobené neakceptovaním svojej vlastnej osobnosti.

Na záver ešte treba spomenúť azda najdôležitejšiu vec, a to, že Sherlock Holmes, napriek tomu akým sebestačným a egocentrickým sa niekedy mohol zdať, vedel rozpoznať cenu pravého, skutočného priateľstva. Počas svojho života si udržal síce len jedno, ale zato veľmi pevné priateľstvo. To s doktorom Watsonom. Jasne tým vysiela odkaz aj dnešným mladým ľuďom. Z nekonečného mraveniska ľudí a známostí vo viktoriánskom Londýne skutočne dôveroval len jedinému človeku. Dieťa môžeme viesť ku kritickému mysleniu, logike, trpezlivosti, inteligencii a múdrosti. Všetky tieto vlastnosti sú dôležité a kladné. Ale bez toho, aby si dieťa uvedomilo aj dôležitosť správnych vzťahov a naučilo sa získať prehľad o tom, komu môže dôverovať, sa ďaleko nedostane. A preto nezabúdajme na Sherlocka Holmesa a jeho priateľa, doktora Watsona. Sherlock Holmes dokázal vyriešiť vraždu, či azda krádež. Ale jeho priateľ, doktor Watson... mu dokázal zachrániť život.